

ŠIMTMETIS NUO VINCO MIKAILOS UŽGIMIMO

Pirmajam Lietuvos geologų sąjungos Garbės nariui Vincui Mikailai – 100



Vincas Mikaila. „Geologijos akiračių“ archyvo nuotr.
Vincas Mikaila. Photo from the “Geologijos akiračiai” archive

Šiandien norisi stabtelėti ties ypatinga sukaktimi – liepos 14-ąją suėjo šimtas metų, kai Prienų rajono Pikelionių kaime 1923-aisiais gimė Vincas Mikaila. Tai buvo įsidėmėtinais tauri asmenybė, geologas, mokslų daktaras, daug pasidarbavęs, kad visapusiškai ir išsamiai būtų ištyrinėtos mūsų krašto naudingosios iškasenos.

Darbščių ir rūpestingų tėvų Jiezno valsčiaus ūkininkų sūnus Vincas nuo mažumės pratintas prie žemės ūkio darbų. Čia formavosi esminiai būdo bruožai, vertybinės nuostatos ir tvirtas charakteris, kurie visada padėjo jam grumiantis su kasdienybės nesklaidumais ir nesėkmėmis. Anksti suvokė mokslo žinių nešamą šviesą ir be blaškymosi siekė geresnio išsilavinimo. Pirmiausia Jiezno šešių skyrių pradinė, tada – trimetė Alytaus aukštesnioji amatų mokykla, kur įsisavinta šaltkalvystės specialybė. Dar lankė Kauno aukštesniąją technikos mokyklą iki jos uždarymo vokietmečiu (1943 m.), tada grįžo į Alytų ir iki 1945 m. rudens dirbo agrotechniku Žemės ūkio skyriuje. Nenorėdamas likti menkamokslu tarnautoju ir trokšdamas naujų pa-

tirčių ir žinių, atvyko į Antrojo pasaulinio karo metu gerokai suniokotą ir griuvėsiais užverstą Vilnių. 1946-aisiais Vincas baigė Jaunimo gimnaziją ir pagaliau įstojo į Vilniaus universitetą, pasirinkęs geologijos studijas Gamtos mokslų fakultete. Jam net pavyko įsidarbinti laborantu (nuo 1947 m.) Lietuvos mokslų akademijos Geologijos ir geografijos institute (GGI) ir gyventi kiek sotesnį studentišką gyvenimą. 1951 m. Vincas studijas baigė, tapo diplomuotu geologu ir buvo pakviestas dirbti GGI jaunesniuju moksliniu bendradarbiu.

V. Mikaila pasinėrė į mokslinį tiriamąjį darbą, dalyvavo įvairiose su kitų institutų specialistais bendrose ekspedicijose ir vykdė Lietuvos naudingųjų iškasenų kompleksinius tyrimus. O labiausiai jam parūpo per kvartero ir kelis prekvartero (devono, triaso, jūros) periodus susidarę moliai. Pirmiausia žvalgėsi įvairiems keraminiams dirbiniams gaminti tinkamiausių išteklių, slūgsančių atodangose ar arti žemės paviršiaus ir lengvai pasiekiamų rankomis gręžtais nedideliais gręžinukais. Ketindamas rašyti mokslinį darbą, V. Mikaila ekspedicijų metu kaupė geologinę informaciją ir surinko gausybę šių molinių ir panašių uolienu pavyzdžių. Tada Vilniuje laboratorijose juos analizavo ir kruopščiai kaupė tyrimų duomenis apie granulimetrinę, cheminę ir mineralinę, geocheminę uolienu sudėtį, nagrinėjo jų geochronologiją ir gilinosi į technologines perdurbimo galimybes. 1961 m. V. Mikaila parengė disertaciją „Lietuvos limnoglacialinių baseinų sąrangos litologija bei geochronologija vėlyvojo ledynmečio atitraukimo metu“ ir sėkmingai ją apgynęs tapo geologijos-mineralogijos mokslų kandidatu (nuo 1991 m. – fizinių mokslų daktaru). 1962 m. jis mokslinę veiklą nutraukė susigundęs kvietimu pereiti į Aukštojo ir specialiojo mokslo komiteto Aukštųjų mokyklų valdybą dirbti inspektoriumi mokslo reikalams. Gerai, kad neilgam, nes 1964 m. vėl grįžo į buvusią darbovietę institute, kuris 1963 m. tapo savarankišku Geologijos institutu (GI). Nuo 1966-ųjų iki 1991 m.



Vincas Mikaila šokio sukūryje. Mykolo Kaminsko nuotr. Vincas Mikaila. Photo by M. Kaminskas

V. Mikaila dirbo vyresniuoju moksliniu bendradarbiu, 1975–1981 m. vadovavo Fizinių ir cheminių tyrimų laboratorijai, buvo ilgametis GI mokslo tarybos narys.

Tarp unikalių V. Mikailos mokslinių darbų randame 86 mokslinius ir per 50 mokslo populiarinimo straipsnių, paskelbtų įvairiuose gamtinio turinio leidiniuose (knygose, brošiūrose, žurnaluose ir kt. periodikoje), bei monografiją „Lietuvos kvartero molis“ (1984 m.).

Nuo pat darbo GI pradžios į V. Mikailą, patikimą naudingųjų iškasenų žinovą, mineralinių žaliavų klausimais kreipdavosi įvairių vyriausybinių institucijų pareigūnai ir gamybinių įmonių, perdirbančių vietines mineralines žaliavas, atstovai. Ir jis visada noriai padėdavo, nešykštėdavo pamokymų ir patarimų, nurodydavo, kuriose Lietuvos vietovėse guli kokybiškiausios žaliavos, pvz., limnoglacialiniai ar kitos kilmės molio klodai. Su V. Mikaila tartasi ir jo nuomonės paisyta, kai Lietuvoje vyko ūkio pertvarka, t. y. svarstyta, kurias blogiausiai dir-

bančias įmones nedvejojant likviduoti, kurias palikti ir net paremti biudžetinėmis lėšomis, kad augtų jų gamyba ir produkcijos kokybė, o kur būtina steigti naujas įvairios paskirties statybinių medžiagų gamyklas.

Už ilgamečius geologinius tyrimus ir jų taikymą gamyboje, aktyvią visuomeninę veiklą 1992 m. gruodžio 4 d. nutarimu V. Mikaila tapo pirmuoju 1989 m. pabaigoje įsteigtos Lietuvos geologų sąjungos garbės nariu. Jis ilgus metus buvo aktyvus Lietuvos „Žinijos“ draugijos narys ir net baigęs savo mokslinę veiklą toliau noriai su visuomene dalijosi geologinėmis žiniomis. Tai tęsė netgi apsigyvenęs globos namuose Prienuose, kur apie save suburdavo būrį smalsių klausytojų – darbuotojų bei senolių ir supažindindavo juos su išgautais ir naudojamais naudingosiomis iškasenomis, atskleidė geologijos žavesį.

Vincas buvo Lietuvos istorijos žinovas ir aistringas pasakotojas, neretai pavadinamas vaikščiojančia enciklopedija. Jis lyg tikras kraštotyriminkas gilinosi į atskirų Lietuvos vietovių etnografiją ir papročius, puikiai išmanė mūsų valstybės ištakas, jos radimosi aplinkybes ir reikšmingiausias istorinius įvykius, domėjosi išskirtinėmis asmenybėmis.

Daug patyręs ir daug reikšmingų darbų atlikęs, 92 m. amžiaus V. Mikaila pro amžinybės vartus išėjo 2016-ųjų žiemą, vasario 26 d., ir atgulė Vilniaus Karveliškų kapinėse. Mums, gyviesiems jo amžininkams, lieka šventa pareiga sergėti žymaus geologo, visuomenininko, didelio mūsų tautos patrioto atminimą ir perduoti žinią apie jį ateinančiai kartai. Su visais gyvenime sutiktais žmonėmis draugiškas ir dėmesingas, doras ir teisingas, tolerantiškas ir plačių pažiūrų V. Mikaila – sektinas pavyzdys jaunimui. Paraginkime juos, ypač gamtininkus, pasidomėti geologo dr. V. Mikailos darbais, kurie visumine reikšme labai svarbūs šiandienei Lietuvos valstybei. Nusikračiusi sovietinės okupacijos, atgavusi laisvę ir atkūrusi nepriklausomybę, mūsų tėvynė spėriai žengia į priekį dėl tokių asmenybių, kaip garbusis V. Mikaila, jėgos ir šviesos. Amžina jam šlovė!

Augustinas Linčius